

Svešinieks

To es daru – eju uz mežu malku cirst, kurinu krāsni un neuztraucos par pasaules bojāeju, teic aktieris Juris Strenga. Grāmatā *Mana grāmatvedība* dzīves bilance savilkta no jautriem un dīvainiem atgadījumiem, kā ar blakus skatienu tos vērojot. Arī jaunajā Dailes teātra izrādē *Degunradži* Strenga ir svešais – varbūt Dievs, varbūt algots slepkava, varbūt katastrofu fotogrāfs.

SANDRA LANDORFA

T

uvojoties galerijai *Aminori* Valdemāra ielā, mazliet salīkušo stāvu sudrabainā jakā pamanu jau iztālēm. Bet viņš dodas prom. Pēc īsa apjukuma mirkļa un sarunas ar sevi – vai tikai steidzīgi nevajadzētu doties pa pēdām –, pamanu, ka Juris nāk atpakaļ. Esot ieradies par agru, tāpēc nolēmis pastaigāties. Vēlāk, pozējot fotogrāfam, viņš raugās uz 1. slimnīcas ēkām otrpus ielai un atceras, kā tajās centies paglābties ar kādu iedomātu slimību, lai tik nebūtu jādodas armijā. Bet tas salīkums... ir izdomāts. Tāpat kā blakus skatiens un distancētība... Tas tikai tādos vārdos nosaukts, lai nosargātu savu Es, domas, sajūtas, telpu, kur paglābties, ja pasaule spiežas virsū ar elkoņiem. Nemaz ne tik dziļi guldz smieklī un mīlestība pret dzīvi.

Citādaļais apvairo

– Vai gaidījāt savu grāmatu iznākam?

– Ne visai. Man tā īpaši nav vajadzīga. Visu asprātīgo, ko esmu piedzīvojis, izpaužu jau iepriekšējā grāmatā, ko Jakubāns un Hānbergs izdeva savas avīzes izdevniecībā. Tā gan sen ir pazudusi, bija ļoti vārga un ātri izjuka, tā īsti neturējās kopā.

**Uz skatuves
dažādos
veidos notiek
civilizācijas
bojāeja,
drausmīgs
troksnis un
ārprāts, viss brūk,
jūk pasaules
kārtība, un es
viscaur melnā
eju tam mierīgi
cauri. Režisore
tik kliedz:
“Lēnāk! Lēnāk!”**

– Vajadzēja reanimēt...

– Nu, vajadzēja, netaupot momentlīmi, kaut kā... Bet es jau nevaru pa visām mājām izstaigāt, kur tā grāmata nonākusi. No Kanādas uz Rīgu bija atbraukusi dzejniece Guna Ikona, viņa zvanīja un teica, ka apsūdzot mani par to, ka vīrs viņu lamā. Viņa naktīs čikstinot gultu – lasot manu grāmatu, un esot nepārtraukti jāsmejas.

– Tā ir. Man no izdevniecības atsūtīja jaunās grāmatas fragmentus, es arī smējos.

– Nujā, nekā daudz smieklīga nav palicis.

– Līdzīga viegluma sajūta, kā lasot Šveiku.

– Tik smieklīgi nav. Pēdējā grāmata, ko izlasīju – *Kalendārs mani sauc*. Biju spiests dzīvot Rīgā un kādas piecas sešas grāmatas izņemt cauri. *Kalendāru* lasot, skaļi smējos. Reti jau tā var, grāmatu lasot. Autors Andris Kalnozols pats ir mazliet aktieris un režisors, saprot, kā to dara. Viņš ir uztvēris tipu, kurā es arī sevi saskatu. Lai gan viņš ir mazliet ķertis un nepilnvērtīgs kā sabiedrības loceklis, bet tur ir daudz patiesības par mums šodien.

– Reiz intervijā teicāt, ka jūsos kā vīruss esot ieplūdušas ķerto cilvēku lomas. Varbūt arī tāpēc grāmata tā uzrunāja.

– Var jau būt. Taču arī pret manu jauno grāmatu man nekādu pretenziju nav. Tas nav gluži vienas vispārīgā jūms, kā savēlot galus mūžam, drīzāk

vienkārša pačalošana, saruna teātra bufetē ar Ilonu, kura to pierakstīja. Viņa bija spiesta man izmaksāt tēju ar balzamu, katru dienu, un tā mēs tur sēdējām un jautri runājāmies. Mani pieraksti par teātri ir ļoti gari, ne visi ir lietojami, jo ļoti personīgi, lielākoties – vērojumi par cilvēkiem. Mani vienmēr ir ļoti interesējusi psiholoģija, ir pierakstītas astoņas biezās klades, arī par Klapkalnciema iedzīvotājiem, viņu piedzīvojumiem. Vajadzētu saņemties un arī to sakopot, izdot, bet... Kurzemnieki ir ļoti savādi, nemīl izcelties. Kad mēģināju tur iestudēt operas, nevarēju piedabūt pašdarbniekus, lai nāk un kaut ko dara, tādā veidā viens ar otru sabiedriski tuvinoties. Bija jāpierunā. Tā nu sēdēju pie veikala un ar alus pudeli mēģināju pievilināt ikvienu vīrieti, kurš daudz-maz velkas savām kājām, lai piedabūtu pie teātra spēlēšanas.

Ja es publicētu grāmatu par tiem cilvēkiem, viņi apvainotos. Jau tā viņi ir neapmierināti, jo esmu citāds, un tas ir smags apvainojums. Kāds atbrauc no kaut kurienes un sāk dzīvot, jau trīsdesmit gadu... Es neesmu viņējais! Esmu svešinieks. Un kā svešinieks es būtībā eju arī caur dzīvi. Šodien trijos būs pieņemšana Ežēna Jonesko izrādei *Degunradži*, ar ungāru režisori. Tur ir epizode, kas būtībā izsaka manu dzīvi... Uz skatuves dažādos veidos notiek civilizācijas bojāeja, drausmīgs troksnis un ārprāts, viss brūk, jūk pasaules kārtība, un es viscaur melnā eju tam mierīgi cauri. Režisore tik kliedz: “Lēnāk! Lēnāk!” Bet apkārtējais ritms ir briesmīgs. Tur laikam ir sava patiesība – es eju kā vērotājs. Grāmatā ir vien skices, epizodes no manas dzīves, kas ir interesējušas, bet tas nekad nav bijis domāts publicēšanai. Ja nu reiz ir uzrakstīts – lai notiek, man pretenziju nav.

Situācija nelāga

– Jaunās izrādes temati ir diezgan aktuāli – par pašizolāciju, trauksmi, viltus ziņām.

– Jā, interesanti, kā tas iedarbošies. Šodien ir pieņemšana, rīt un parīt – dienas izrādes. Vai zālē kāds būs, vai tas ir tikai teātrim ķeksītis, ka izrāde notikusi... Varbūt būs, jo aktieriem spēlēt tukšai zālei ir nāve! Neiedomājami – nekādas reakcijas, un nezinām, vai tas, kas notiek, kādu interesē. Vispār briesmīgi, šī situācija ir ļoti nelāga mākslai, sevišķi teātrim.

– Skatītājs sēž mājās un nezina, ka teātros vispār notiek radīšanas process, viņam tiek atmesti vien elektroniski sausiņi. Jūtat, ka tomēr ko radāt?

– Esmu stipri tālu no teātra. Biju pāris vecajās izrādēs, bet tās ir noņemas. *Degunradžos* mani uzaicināja mazai epizodītei. Pārējie, sevišķi jaunie, strādā, lai saņemtu kaut nelielu atalgojumu un teātris nenomirtu totāli. Nevar visus palaist atvaļinājumā. Astoņas lugas ir jau gatavas, šī ir devītā, un visas jāliek pagrabā uz ledus, uz pusgadu labākajā gadījumā – līdz augustam. Bet varbūt uz gadu. Kad atvērs pagrabu durvis, iespējams, ieraudzīs, ka tur tikai peļķītes palikušas no tā, kur bija ielikts milzu darbs, sevišķi pēdējā uzvedumā. Tur ir vājprātīgs visa teātra kolektīva darbs – ne vien aktieru, bet arī tehnisko darbinieku. Strādāja gaismu, dekorāciju, kostīmu cehi, teātris darbojās ar pilnu atdevi, aktieri – ar pilnu spēku. Bet vai konservāts, kas no tā būs palicis pāri, saglabāsies? Kā pēc tam to piedabūt pie dzīvības? Nezinu, šaubos... tas būs grūti.

– Pirms dažiem gadiem runājām, ka teātrim ir grūti tirgus ekonomikā, teicāt, ka Smilģa teātris nekad nevarētu tajā pastāvēt. Ko aizvadītais gads jums ir parādījis? Vai par mākslas lomu jūsu domas ir mainījušās?

– Nezinu... Situācija ir mūs nostādījusi tādā stāvoklī, ka gribot negribot viss jāpārvērtē un jāatrod iespēja izdomāt ko jaunu. Tās ir kā zvans, ka tā turpināt nevar, viss jāmaina pašos pamatos. Bet – kā? Un kas jāmaina mūsu priekšstatos? Tā neviens nevar uzreiz pateikt.

– Jūs vienmēr esat domājis par pasaules un cilvēces likteņiem.

– Domāju, viss notiks tā, kā tam jānotiek, un mana iejaukšanās tur neko jaunu neieviesīs. Visas cilvēces slimības ir jāizslimo, tur neko nevar mainīt. Domāju, tā ir kādas augstākas gribas atbilde cilvēkiem, jo viņi tik ļoti ir pieķērušies dabai, zemeslodī... Tā turpināt nevar. Tas blefs ar iedomātu naudu, cilvēki kļūst arvien bagātāki. Ja vienu dienu izslēgs elektrību, viss vizuālais, uzpūstais burbulis pazudīs, nekas pāri nepaliks. Pēc iespējas ātrāk vajadzētu atgriezties pie naturālās saimniecības. To es daru Klapkalnciemā – eju uz mežu malku cirst, kurinu krāsni un neuztraucos par pasaules bojāeju.

– Gribējāt paplašināt saimniecību ar vistām, trušiem, cūkām...

Ja vienu dienu izslēgs elektrību, viss vizuālais, uzpūstais burbulis pazudīs, nekas pāri nepaliks. Pēc iespējas ātrāk vajadzētu atgriezties pie naturālās saimniecības. To es daru Klapkalnciemā – eju uz mežu malku cirst, kurinu krāsni un neuztraucos par pasaules bojāeju.

– Labie nolūki ar cūkām vai strausiem nav realizējušies. Vienīgais, kas man bija – paveca kaķene. Bet arī viņa, skatoties uz nejēdzībām, kas tagad apkārt notiek, nesen ņēma un nomira. Divus suņus arī esmu apglabājis, tā ka saistības ar dzīvnieku pasauli esmu nokārtojis – jauni kustoņi manās mājās neieradīsies. Tā ir pārāk liela atbildība. Mēs jau paši sevi mokām, kur nu vēl tos nabaga dzīvniekus.

– Jaunajā izrādē *degunradzis* uzkāpj kaķim...

– Jā, viņu apglabā – saskatu līdzību ar mana kaķa bērēm. Ir zārciņš uz skatuves, ar visu košumu, apraudāšanu.

– Jūsu tēls ir viedais, kurš saprot, kā no tās *degunradzības* paglābties?

– Visu laiku esmu mēģinājis noskaidrot, kas īsti es esmu – *who am I?* Bet režisore man atbild ar visādām izvairīgām runām – ka viņš ir katastrofas fotogrāfs, it kā Dievs, it kā algots slepkava. Kad mēģināju režisori pierunāt, lai dod man iespēju vismaz uznest vijoles kastē kalašņikovu, viņa to aizliedza. Nu, tagad es staigāju tāpat. Bet kas es esmu? Beigās man ir balta bārda un es zvanu pa telefoniem.

Viņa grib atstāt noslēpumā – lai arī skatītāji nezina, kas esmu. Nu, tas arī ir interesanti.

– Pats trakākais, ka jūs pats nezināt.

– Nē, nē, neviens... Tā zina varbūt tikai Dievs, kas es un kas mēs katrs esam. Mēs jau nezinām nekā.

– Jūs savā vērotāja pozīcijā arī teātri esat juties kā svešais?

– Pēdējos gadus – absolūti. Ierodos ļoti reti uz pāris mazām lomiņām. Visu laiku esmu projām, kovīda laikā sevišķi. Izrādē *Iemilēties Šekspīrs* man maza epizodīte bija, iepriekšējā gada 13. martā vēl to nospēlējām, un pēc tam jau visi bija prom no teātra. Nedaudz filmējos. Interesantākais – ļoti skaistu nāvi pieredzēju igauņu filmā *Aptiekārs Melhiors*, ko uzņēma režisors Elmo Nigansens. Filmēšana bija šausmīgajā kovīda laikā, bet tobrīd Igaunijā vēl nemira tik daudz kā tagad. Bija atviegloti noteikumi, taču tik un tā, braukājot uz Tallinu, man nepārtraukti bija jāveic testi, kādi seši pēc kārtas – gan tur, gan atgriežoties. Pēdējā filmēšanas dienā bija dekorācija – attēlota Tallinas Melngalvju nama zāle, pilna ar *masovku* viduslaiku tērpos. Mani ar žurku zālēm nozāļo klostera priore,

un es mirstu moku pilnā nāvē. Man teksts ir igauņu valodā, uz plakātiem sarakstīts, kas man jāizk dzied. Mirstu, igauņu meitenēm mani barojot ar tādu zaļganu putriņu, kas man jāizsplaļauj (*smejas*). Tad es krītu, esmu pie zemes, visapkārt liels uztraukums, un visi skatās, kā mirstu. Tas notiek ļoti gari, ar daudziem atkārtojumiem. Jaunais Melhiors, galvenais varonis, tur manu galvu, kamēr es totāli izlaižu garu. Un tad visa filmēšanas grupa un *masovka* skaļi aplaudē! Domāju, nekā skaistāka aktierim nevar būt – ka mirstot dzirdi publikas aplausus. Nu, viena skaista nāve!

– **Viņiem tiešām patīka, kā nomirāt...**

– Viņiem bija ļoti liels aizkustinājums. Tās ir sīkas epizodes, kas daudz maz atsvaidzina gaidīšanas laiku.

Ko skrūvītes var atļauties

– Skaidrs, kad pēdējos gados ir mazāk lomu, tad arī svešāks jūtaties. Bet jaunībā, kad skrējāt pakaļ šņabim, jūtāties kā savējais?

– Ja es nebūtu savējais, tad jau neviens mani nesūtītu!

**Jūra ir tur,
pārsimt metru
no manas mājas.
Nekur nepazudīs,
ja šodien
neaiziešu. Tā ir,
aprunāties ar
jūru aizeju tikai
dažreiz. Bet tas,
ka tā tur ir, mani
iedrošina.**

– Neuzticētu kolekti.
– Jā, nedotu kopus savāktu naudu (*smejas*), kur bija arī mans rublis ieguldīts. Iedomājieties – aizlaisties ar visu šņabi...

– Oi...
– Tās nebūtu smuki.
– Tad jūs teātri varētu nerādīties.
– Jā, un izbeigt savu aktiera un šņabja sagādnieka karjeru.
– **Toreiz jūtāties svarīgs un vajadzīgs.**

– Organismam nepieciešama skrūvīte. Smilģis mūs visus sauca par skrūvītēm – tos, kas bijām trešajā studijā.

– **Eduards Pāvuls no trim rubļiem, ko viņam sieva deva pusdienām, vienu deva šai kolektē?**

– Jā, viņš ielika kolektē, nezinu, vai visu... Nē, tas viņam bija pusdienām. Bet obligāto devu ielika. Taču to, ka viņš būtu piedalījies trauku tukšošanā, es gan nevaru teikt, jo viņam bija nopietnākas lomas. To varēja atļauties vien tie, kas bija Smilģa tā sauktajā *masovkā* – mazajās lomiņās. Viņi tā varēja īsināt gaidīšanas svētkus, lai tiktu uz skatuves.

– **Runā, ka arī tagad cilvēki tā īsina normālības gaidīšanu.**

– Arī es reizēm esmu spiests to darīt, jo... kaut kādas pārmaiņas jau vajag, ko drusku citādāku. Ārā iet nedrīkst, ar draugiem tikties arī ne. Lai gan draugu vairs nav, visi apmiruši.

– **Jūs ik gada nogalē pārskatot pierakstus un no telefona grāmatas svītrojat to draugu numurus, kuru vairs nav.**

– Tā kā esmu grāmatvedis, es pierakstu – šodien tāds un tāds datums, temperatūra tāda, saule, vēja stiprums, virziens... Kas, dzīvojot pie jūras, liekas ļoti svarīgi, kādreiz varētu noderēt.

– **Nenoskārstai vajadzībai?**

– Jā, katram gadījumam. Atzīmēju arī, kurš nomiris – katram gadījumam. Ar katru šo epizodi es varētu justies labāk – vēl esmu dzīvs! Kad televizorā klausos ziņas, ka Maskavā mirst krievu lielie aktieri, ar kuriem kopā esmu filmējies, ir zināms gandarījums, ka esmu izvilcis.

– **Zināmā mērā esat pārsplaļāvis.**

– Jā. Lai gan viņi, protams... talantos un karjerā ir daudz lielāki par mani. Bet vismaz vienā lietā esmu viņus pārspējis.

– **Viens ķeksītis bilancē.**

– Par labu man.

Daudzas strīpiņas uz leju

– **Bet par to svešo būšanu – brieduma gados arī teātri jūtāties kā baltais zvīrbulis?**

– Tās laikā jāatzīst, ka īsti savējais nekad neesmu jūties, zināma distance vienmēr ir palikusi. Pret visām lietām esmu izturējies ar piesardzību, kas aktierim varbūt nav sevišķi labi. Par to saņēmu pārmetumus no Pētera

Pētersona, arī Kārļa Auškāpa un citiem režisoriem – ka stāvu malā. Varbūt skatos tā kā režisora acīm... To nevar izdzīt – manu nelaimīgo blakus skatienu uz partneri vai dzīvi. Jā, kaut kāda atsvešinājuma lieta tā ir. Varbūt tāpēc, ka bērībā un arī vēlāk viss diezgan tāda vientulībā ir pagājis. Biju vienīgais bērns, visu laiku dzīvojis viens – nu, neglābjami... tas atstāj pēdas.

– Jūsu mamma strādāja Krimuldas sanatorijā, viņa jūs līdzī neņēma?

– Nebūtu prāta darbs, tā bija tuberkulozes sanatorija. Tas vēlāk man drusku palīdzēja – bērībā izslimotie plaušu karsoņi. Saskrienoties pa Gaujas kalniem, plaušas plankumi palika, tie palīdzēja nokļūt Rīgā tuberkulozes uzskaitē. Lai gan manai slimīšanai nekāda zinātniska pamatojuma nebija, tas man bija plusiņš ciņā ar kara komisariātu – tur derēja viss! Piecdesmitajos gados, kad nonācu teātrī, tur bija viens kārtīgs direktors Jānis Palkavnieks. Karojot Spānijā, viņa ciņubiedrs bija Čašs, viens no Baltijas kara apgabala priekšniekiem, un direktors man izkātoja tikšanos ar viņu. Jau biju izgājis visus elles lokus pa slimnīcām, un Čašs man pilnīgā klusumā uzrakstīja zīmi – kara laikā derīgs ārpus ierakumiem, miera laikā dienestam neder. Līdz ar to...

– ... jūs bijāt uzvarējis.

– Es biju uzvarējis Baltijas kara apgabalu. Tas nav joks. No kara lietām gan neizbēgu. Konservatorijā, kad vienu gadu mācījos kordirģentos, tik un tā astoņos no rīta vajadzēja kara katedru apmeklēt. Vienmēr esmu valkājis patumsa brilles, tās nodēra arī marksisma ļeņinisma katedras apmeklējumiem. Kladi ar pierakstiem vajadzēja ieslēgt skapītī, jo tur bija visādi noslēpumi – kā kalašņikovu salikt un tamlīdzīgi. Manas piezīmes bija īpašas – tēma krieviski un tālāk svītriņas uz leju. Tās velkot, cilvēks lēnām aizmieg.

– Meditācija.

– Jā. Daudzas, daudzas meditācijas strīpiņas. Tā kara noslēpums bija ieslēgts militāristu skapī, lai to neiznestu no konservatorijas.

– Ja pasniedzējs redz, ka neesat uzzīmējis izjauktu kalašņikovu, bet strīpiņas...

– Nezinu, vai kāds to skatījās. Pasniedzēji jau arī ne visai nopietni ņēma to lietu. Bet tik un tā arī man bija jābrauc laukā, mežos, jāšauj mērķos.

– Jūs ar prieku vai rūgtumu piedalījāties filmā *Džimlai rūdi rallallā?*

– Tā bija iespēja pirms šī briesmīgā vīrusa satikties, apmainīties anekdotēm un dzīves notikumiem. Ar daudziem tajā filmā tikāties pēdējoreiz, nu viņi ir aizgājuši.

– Es gan vairāk par armijas zābakiem...

– Tas nebija nopietni, protams.

– Ādažu poligonā tomēr nācās pasvīst.

– Jā, mēs ēdām to pašu, ko karavīri, un tas bija ļoti labi! Dažu nakti pārgulējām armijas gultiņās kazarmās. Ja nākamajā rītā agri vajadzēja būt uz filmēšanas, bija speciālā ģērbšanās – tam izgājam cauri.

– Skriešana pa meža smilšainajiem ceļiem, lišana uz vēdera...

– Tā bija – ar visu uzkabī, jā.

Ar kalniem un jūru parunāt

– Jūs taču kā svešais neesat juties pats savā ģimenē?

– Nuja. Jā. Bet es neteikšu, ka viss bija ļoti labi... Šķiršanās no igauņu sievas Imbi jau nebija laba, ar meitām tas ļoti sarežģīja attiecības. Tagad tās cenšamies kaut kā saglābt. Ar dēlu arī... Viņš visu laiku ir prom. Dauzījās pa dažādām Eiropas augstskolām – Polijā, Vācijā, grādu dabūja Londonas Karalienes Marijas universitātē. Ar viņu tiekamies ļoti reti.

– Gustavs tiek novērtēts kā zinātnieks. Vai viņam interese par vēsturi bija no jums, no jūsu mīlestības uz grāmātām?

– Varbūt daļēji, gribētos jau ticēt, ka tā ir. Es bērībā pavadīju vēstures iespaidā – starp pilsdrupām Krimuldā, Siguldā, Turaidā, Kaupo pilskalniem. Atceros migliņu, kas tām piešķīra īpašu noskaņu. Arī grāmatas, ko lasīju... Jā, par vēsturi vienmēr esmu interesējies, ļoti daudz.

– Jūs kā bērnu interesēja tieši Siguldas un Turaidas vēsture?

– Bet kā citādi?! Viss turpat bija – acu priekšā. Mūsu, zēnu, karaspēles, ierakumi pilsdrupās, augstās armijas pakāpes. Ierindnieka, liekas, nebija neviena, visi ģenerāļi un kapteiņi.

– Zobena ēnā nedabūjāt paspēlēt – tā ir par notikumiem Turaidā...

– Nē, latviešu leģionāru, kuru nošauj, nospēlēju filmā *Es visu atceros, Ričard*. Lai kur es būtu, ģeogrāfija un vēsture mani vienmēr

Ērtas dzīvošanas mirklīši

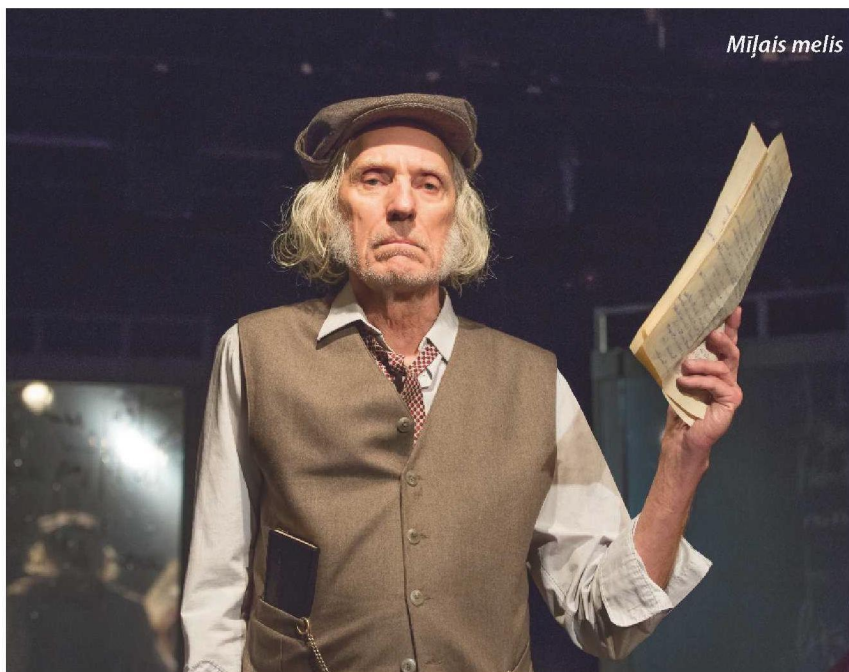

Katram jau ir pašam savi kodeksi. Vai tādi vispārēji darbojas, kad tie sarakstīti, vai pēc tiem kāds arī dzīvo? Jo visi likumi jau ir tādēļ, lai tos pārkāptu. Vissaldākais ir brīdis, kad tu pārkāp kodeksus.

ir interesējusi. Kā mani sajūsmīnāja pilsētiņa Novij Afona Krimā! Filmēšanās starplaikos mēs ar Āriju Geikinu uzkāpām augstā Kaukāza grēdas kalnā Melnās jūras piekrastē. Vēstures un šābrīža sajūta ir mani brīžiem pārņēmusi – es šeit jau esmu bijis, es te neesmu pirmoreiz. Tā bija arī Amerikā, kad ar teātra izrādēm to izbraukājam krustām šķērsām, varbūt vairāk nekā daudz amerikāņi. Man ir laimējies izjust vēstures nospiedumus un sevī disponēt sajūtu, iedrošinoties apgalvot sev, ka to jūtu, arī braucot

Kāds pārlaidās
pār dzeguzes
ligzdu

Mīlais melis

Laivinieks izrādē *Jemīlējies Šekspīrs*

apkārt pa Eiropu. Vēstures atblāzmu un vienlaikus šabriža sajūtu esmu pieredzējis Itālijā, Grieķijā, Portugālē, Spānijā... Arī Norvēģijā, Zviedrijā, Somijā. Vai arī vienkārši mana iztēle ir ierosināta un sāk darboties aktīvāk.

– Tās zemes, ko nosaucāt, ir ļoti dažādas...

– Visspilgtāk man tā sajūta bija Novij Afonā – vienā pusē skatoties uz Melno jūru, otrā uz sniegotajām Kaukāza virsotnēm... Tāda dīvaina tieksme – lai kur es atrastos, vienmēr esmu skrējis augšā kalnos (*smejas*): gan *Rocky Mountain* Amerikā, gan Itālijā, Bulgārijā, lai redzētu zemi no augšas. Teiksim, paceltos, vismaz kaut kā sevi apmānītu vai ko atcerētos, nezīnu.

– Kādas ir jūsu attiecības ar jūru – jums patīk peldēt vai staigāt gar to, skatīties?

– Uz vecumu nāk slinkums. Jūra ir tur, pārsimt metru no manas mājas. Nekur nepazudis, ja šodien neaiziešu. Tā ir, aprunāties ar jūru aizeju tikai dažreiz. Bet tas, ka tā tur ir, mani iedrošina.

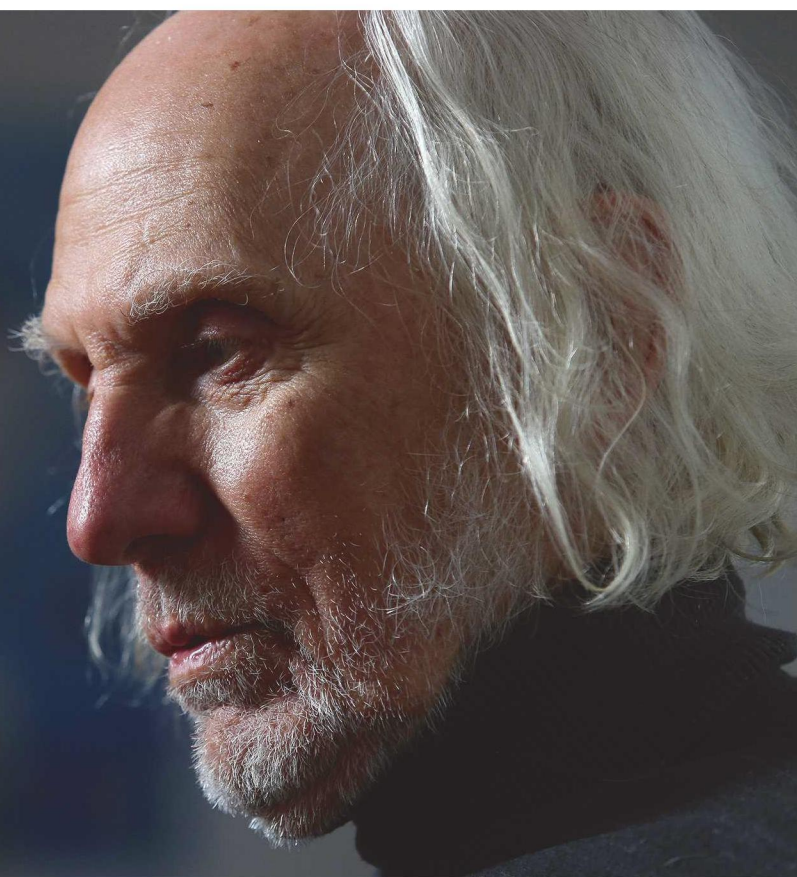
– Pirms dažiem gadiem vēl diezgan aktīvi slēpojāt gar jūru.

– Jā. Tagad ar to sniegu... Šogad divas trīs reizes uzkāpu uz slēpēm.

Saldā pārkāpšana

– Daži mākslas cilvēki raksta ētikas kodeksu teātrim – ko par to domājat?

Es īpaši uz priekšu nedomāju, dzīvoju tik nost. Jo jābūt pateicīgam par katru dienu. Uz ko vēl pretendēt? Kaut kur braukāt, daudzīties pa pasauli? Diez vai. Dzīvojot uz vietas – arī diezgan briesmīgi. Nē, man nav kādu īpašu pretenziju pret dzīvi.

– Katram jau ir pašam savi kodeksi. Vai tādi vispārēji darbojas, kad tie sarakstīti, vai pēc tiem kāds arī dzīvo? Jo visi likumi jau ir tādēļ, lai tos pārkāptu. Vissaldākais ir brīdis, kad tu pārkāp kodeksus.

– **Esat teicis – reizēm, skatoties uz to, kas notiek, gribas aiziet uz mežu un iebļaut bedrē, jo visu, ko domā, nevar skaļi teikt.**

– Jā, bet vai to vajag? Tās tāpat neko nemainīs. Rodas tikai pārpratumi, tā ka labāk paturēt pie sevis.

– **Jūs joprojām pierakstāt skolēnu burtnīcās?**

– Ļoti minimāli. Ja gadās kāds interesants notikums, jā, bet būtībā nekas īpašs vairs neatgadās. Ciemā pa vairākām dienām redzu kādu vienu, kas paiet garām, īpaši jau ziemā. Atceros norvēģu filmu, kur kalnos cilvēks pēkšņi ieraudzīja tātumā vēl vienu, un tad viņš skrēja! Šausmīgi skrēja, lai redzētu viņu tuvāk vai... Nezinu, tur nepaskaidroja, ko viņš gribēja no tā cilvēka. Bet aizķērās kāja, un viņš nokrita no klints. Dzīvojot Klapkalnciemā, ir līdzīga situācija, tur pa ziemu nekā nav.

– **Varētu domāt, ka jums tīri labi tur patīk – kalna galā vienam.**

– Jā, jā. Tā ir viena lieta. Otra – ka arī tas ar laiku apriebjas.

– **Liekas, interesantas ķecerības var ieraudzīt televīzijā, ziņās,**

grāmatās, ko varētu piefiksēt, ja nav dzīvās saskarsmes ar cilvēkiem.

– Tas viss ir diezgan nožēlojami un nav to pūļu vērts (*smejas*).

– **Kas dīvains ar jums pēdējā laikā ir noticis?**

– Nezinu... Varbūt tagad notiks, kad tikšu laukā no šī apcietinājuma Rīgā. Priekšā stāv malkas sagatavošana un viena bērza, kuru tikko nozāģēja pagalmā, saskaldīšana. Milzīgi liels bērzs taisījās šķelties uz pusēm un uzgāzties mūsu mājai. Tur man ir ļoti daudz darba – ar zāģi un cirvi. Tās ir dīvainības, kas mani sagaida un par kurām es priecājos.

– **Reizēm redzat viedus sapņus?**

– Sapņus redzu nepārtraukti un visvisādus. Dažreiz es tos pierakstu, bet vai tie ir viedi, nezinu, situācijas pamatā ir daudz maz vienādas.

– **Kā – vienādas?**

– Lielos vilcienos. Teiksim, esmu pazudis tulkojumā kaut kur Krievijā. It kā filmēšanās, viss notiek, tad beidzas, un pēkšņi esmu viens, nezinu, kur lidosta, stacija, biļete, kā tikšu atpakaļ. Šādas mokošas variācijas, sapņi ir ļoti bieži. Bet tie visi ir kaut kā saistīti ar ārzemēm, ar atrašanos ne tur, kur esmu īstenībā, ar netikšanu prom vai atpakaļ. Tā dzīvē ir bijis – neskaitāmas situācijas lidostās pie lodziņiem, kur ar elkoņiem, ar kaušanos ir jāizcīna biļetes; tā

parasti ir Krievijā. Pat ja tev ir biļete, ir jācinās, lai tiktu iekšā – lidmašīnā un īpaši jau vilcienā. Braucot filmēties pie Somijas robežas, tā gadījās diezgan bieži, pēdējā brīdī ielēcu jau braucošā vilcienā, lai pēc tam kaut kā noformētos, pat biļetes man nebija...

– **Kas ir foršākais, kas ar jums varētu notikt?**

– Dīvains jautājums... Es īpaši uz priekšu nedomāju, dzīvoju tik nost. Jo jābūt pateicīgam par katru dienu. Uz ko vēl pretendēt? Kaut kur braukāt, daudzīties pa pasauli? Diez vai. Dzīvojot uz vietas – arī diezgan briesmīgi. Nē, man nav kādu īpašu pretenziju pret dzīvi. Kāda tā ir, tā varētu turpināties, jo ne uz ko labāku tā īpaši... man vairs nav iespēju pretendēt.

– **Ja jūs tomēr aizietu līdz jūrai un izvilktu zelta zivtiņu, varētu kaut ko palūgt.**

– Negribas jau uzbāzties Viņam tur (*paskatās uz augšu*) vai tur (*paskatās pa labi*) – nezinu, kur Viņš ir, nekad jau neatsaucas tik vienkārši – ar savām pretenzijām un vēlēšanām. Kā ir, tā ir labi. Pat pārāk, necerēti labi. Mana māte, kura nomira 98 gadu vecumā, teica – Jurī, varētu jau doties prom, bet gribētos redzēt, ar ko tā šlura beigsies. To pašu es varu teikt – gribētu redzēt, ar ko šī beidzamā šlura beigsies. ■